

Kannanotto omaishoitajan vapaista Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueella

3.10.2022

Laki omaishoidon tuesta tuli voimaan vuonna 2006. Laissa määritellään omaishoidon tuki kokonaisuudeksi, johon kuuluvat hoidettavalle annettavat palvelut, omaishoitopalkkio, vapaat ja omaishoitoa tukevat palvelut. Omaishoitolain 2016 voimaan tulleiden muutosten tarkoituksena on kehittää omaishoitajien vapaa- ja sijaishoitajärjestelmää ja sitä kautta tukea hoitajien jaksamista.

Laki omaishoidon tuesta: Omaishoitajalla on oikeus pitää vapaata vähintään kaksi vuorokautta kalenterikuukautta kohti. Omaishoitajalla on oikeus pitää vapaata vähintään kolme vuorokautta kalenterikuukautta kohti, jos hän on yhtäjaksoisesti tai vähäisin keskeytyksin sidottu hoitoon ympärivuorokautisesti tai jatkuvasti päivittäin. Sidonnaisuus katsotaan ympärivuorokautiseksi siitä huolimatta, että hoidettava viettää säännöllisesti vähäisen osan vuorokaudesta käyttäen kotinsa ulkopuolella järjestettyjä sosiaali- tai terveyspalveluja taikka saaden kuntoutusta tai opetusta. (29.6.2016/511)

Vapaiden määräytyminen

Vapaapäivien merkitys on aivan oleellinen omaishoitajan jaksamisen kannalta. Omaishoitajien tulee saada palautua kuormituksesta, jotta he jaksavat toteuttaa tehtävänsä. Omaishoitajan uupuminen tulee yhteiskunnalle huomattavasti kalliimmaksi kuin hyvinvoiva omaishoitaja (sosiaaliset suhteet, vertaisryhmät, yhteiskunnallinen osallistuminen, liikkuminen, nukkuminen).

Muistutamme, että kaikki omaishoitotilanteet pitää tarkastella vapaiden osalta aina yksilöllisesti, sillä perheiden voimavarat vaihtelevat. Omaishoidontuen ja siihen liittyvien vapaiden määrään liittyviä päätöksiä tehtäessä tulee ottaa huomioon yksilölliset tarpeet ja omaishoitotilanteen vaativuuden. Päätökset tulee tehdä harkinnanvaraisesti, varsinkin nyt, kun hyvinvointialue on hyväksynyt alueellemme tiukat omaishoidon tuen kriteerit. Omaishoitajan työ maksaa noin 12 000 euroa vuodessa per omaishoitaja, kun taas palveluasuminen noin 63 000 euroa vuodessa, joten on taloudellisesti järkevää tukea omaishoitajan työtä ja jaksamista.

Hyvinvointialueemme kriteereissä alimman palkkioluokan kriteerit ovat jo niin tiukat, että lain mukainen tulkinta oikeus kolmeen vapaapäivään täyttyy jokaisella alimman palkkioluokan kriteerit täyttävällä omaishoitajalla. Alueellamme on noin 1400 omaishoitajaa alimman palkkioluokan piirissä, joten asia koskee monia. **Kysymme miten käytännössä tullaan erottelemaan 1. palkkioluokassa omaishoitajat, jotka saavat 2 ja he, jotka saavat 3 vapaapäivää, kun palkkioluokan kriteerit ovat tiukat?** Alimman palkkioluokan omaishoitajien tukeminen ennaltaehkäisevästi vähentäisi raskaamman hoidon tarvetta myöhemmin.

Vapaiden pitämisen tapa

Muistutamme, että omaishoitajan tulee voida jaksottaa vapaansa omien tarpeittensa mukaisesti.

Toinen omaishoitaja haluaa 2-3 vrk yhtäjaksoisesti hoidettavan ollessa intervallissa, toinen taas haluaa palastella vapaansa kuukauden sisällä muutaman tunnin hetkiin.

Laki omaishoidon tuesta: *Hyvinvointialue ja omaishoitaja voivat sopia, että omaishoitaja pitää 1 momentissa tarkoitettua vapaansa useampana alle vuorokauden pituisena jaksana. Hyvinvointialue voi järjestää omaishoitajalle 1 momentissa säädettyä enemmän vapaapäiviä sekä alle vuorokauden pituisia virkistysvapaita. (8.7.2022/607)*

Kunnioittaen Lakeuden Omaishoitajat ry, Järviseudun Omaishoitajat ry, Länsi-Suomen piiri Suomen punainen risti, Kauhajoen alueen Omaishoitajat ry, Etelä-Pohjanmaan Muistiyhdistys ry ja FinFami Etelä-Pohjanmaa ry